

1939 – 1945
**ПАМ'ЯТАЄМО
ПЕРЕМАГАЄМО**

І живуть у пам'яті народу
Його вірні дочки і сини,
Ті, що не вернулися з
походів
Грізної, великої війни.

Їх життя, їх помисли високі,
Котрим не судилось
розцвісти,
Закликають мир ясний і
спокій,
Як зіницю ока, берегти.

(В. Симоненко)

Здавна існує думка, що історія людства – це історія війн. На жаль, певною мірою це так, адже минуле людства переобтяжене війнами. А скільки їх прокотилося, залишаючи по собі криваві сліди та могили на наших українських землях.

Достеменно відомо, що до закінчення Другої світової війни, починаючи з часів Київської Русі, на наших землях не було жодного мирного двадцяти п'ятиріччя... Тож на долю кожного покоління діставалося навіть не по одній війні.

Жахливі страждання, горе і лихо відчуло на собі в роки Другої світової війни (1941-1945 роки) населення України, по землях якої двічі – спочатку із Заходу на Схід, а потім у зворотньому напрямку – прокотився вогненний смерч війни. Майже 4,5 млн українців брали активну участь у боротьбі проти окупантів.

Перші роки війни були тяжкі, бо доводилося відступати, віддаючи ворогу рідну землю. Великих втрат фашисти завдали місту Дніпропетровську. В окупації місто житло більше 3-х років (з 25.08.1941 по 25.10.1943 рр). Населення зменшилось з 620 тис. до 77 тис. осіб. Зруйновано більшість інфраструктури міста (майже всі промислові підприємства, близько 40 відсотків міського житлового фонду, 17 шкіл, 50 дошкільних закладів, 28 лікувальних установ, театр опери та балету, ряд інших будівель).

Завдяки героїзму і стійкості захисників у грандіозних битвах вдалося відстояти право на свободу України та визволити Європу.

У листопаді 2004 року, рішенням 59-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН, 8 та 9 травня було проголошено Днями пам'яті та примирення. В Україні День пам'яті та примирення встановлений у 2015 році згідно з Законом України «Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років» з метою вшанування подвигу українського народу, його визначного внеску у перемогу Антигітлерівської коаліції у Другій світовій війні, висловлення поваги усім борцям проти нацизму, увічнення пам'яті про загиблих.

Символом Дня пам'яті та примирення є квітка маку. Її графічне зображення є своєрідною алюзією: з одного боку воно уособлює квітку маку, з іншого – кривавий слід від кулі.

Уже другий рік поспіль День пам'яті та примирення Україна зустрічає в умовах повномасштабної війни, яку розпочала росія 24 лютого 2022 року. Мільйони українців стали її жертвами і сповна усвідомили справжню сутність політики росії з примусового насадження «руссава міра». Здавалося, такий злочин вже не мав би повторитися у XXI столітті, але нині на нашу долю знову випав шлях у боротьбі за світле майбутнє.

Документи управління архівної справи Дніпровської міської ради

Про вчинену шкоду м. Дніпропетровську (нині - м. Дніпру) за період окупації: 25.08.1941– 25.10.1943 роки

Напередодні війни Дніпропетровськ був великим промисловим та науково-культурним центром України, населення якого перевищувало 550 тис. чоловік. У місті працювало більше 620 підприємств, діяло 10 вищих та 19 середніх спеціальних учбових закладів, 97 загальноосвітніх шкіл, 17 науково-дослідних інститутів та станцій, 4 театри, близько 40 клубів та кінотеатрів, 5 музеїв, 120 бібліотек, 11 лікарень, 34 амбулаторії.

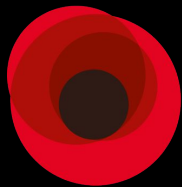
Будувалися житло, підприємства торгівлі та побуту.

(Набережна і ж/д міст через р. Дніпро)

Вже в перші дні війни, не чекаючи мобілізації, дніпропетровці стояли в довгих чергах у військових комісаріатах міста. Війна швидко наближалася. 09 липня 1941 року нацисти бомбардували мости через Дніпро та Самару, вокзал, заводи. 19 серпня, після удару з повітря, розпочалися жорстокі бої навколо міста.

25 серпня 1941 року місто було захоплене окупантами, проте бої точилися до середини вересня.

У місті розмістилася фельджандармерія, поліція, гестапо, від яких надходили накази про винищення населення та масове вивезення на роботи в Німеччину. За період окупації було силою вигнано в Німеччину 75 тис. осіб, вбито та замордовано мирних 29 500 жителів, закатовано 30 тис. військовополонених.

Місцем систематичних розстрілів слугував протитанковий рів в 4-х км. від міста за селищем «Верхнім» (по дорозі в село Сурсько-Литовське), де було вбито 20 000 мирних жителів. У середині лютого 1942 року гестаповці, обливши горючою сумішшю, спалили 1500 осіб. Взимку того ж року до селища Верхнього міста Дніпропетровська періодично приїздили 12-14 критих спецмашин, заповнених людьми, котрих розстрілювали, а поранених кидали в ями і заживо заривали.

Розстріли також проводились в центрі міста, у дворі школи № 9 по вул. Мостовій, де за період з листопада 1941 року по березень 1942 року було розстріляно близько 800 осіб. У Психіатричній лікарні селища Ігрень окупанти влаштували масове знищення хворих (близько 1 000 осіб).

По статистичним даним окупаційної влади станом на 01.01.1942 у місті налічувалось 252 тис. жителів.

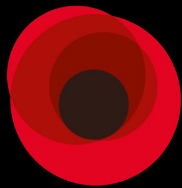
На момент звільнення міста залишилось до 77 тис. жителів.

За роки окупації зруйновано більшість промислових підприємств, у тому числі такі потужні металургійні заводи, як ім. Леніна, ім. К. Лібкнехта, ім. Комінтерна, коксохімічний ім. Калініна та цілий ряд інших. Виведено з ладу міський трамвай, водопровід. Зруйновано та спалено 657 комунальних і тисячі індивідуальних будинків (майже 40 відсотків міського житлового фонду), 17 шкіл. 50 дитячих закладів, 28 лікувальних установ, приміщення всіх вузів.

(Театр опери та балету, фасад)

На руїни перетворено театр опери та балету, філармонію, готелі «Спартак» та «Красна», музеї художній та революційний, ряд інших будівель. Зруйновано 165 магазинів, 77 підприємств громадського харчування, 4 каплиці, мечеть, 4 церкви, 2 синагоги. З художнього та історичного музеїв вивезено цінні колекції предметів та більше 1000 художніх творів.

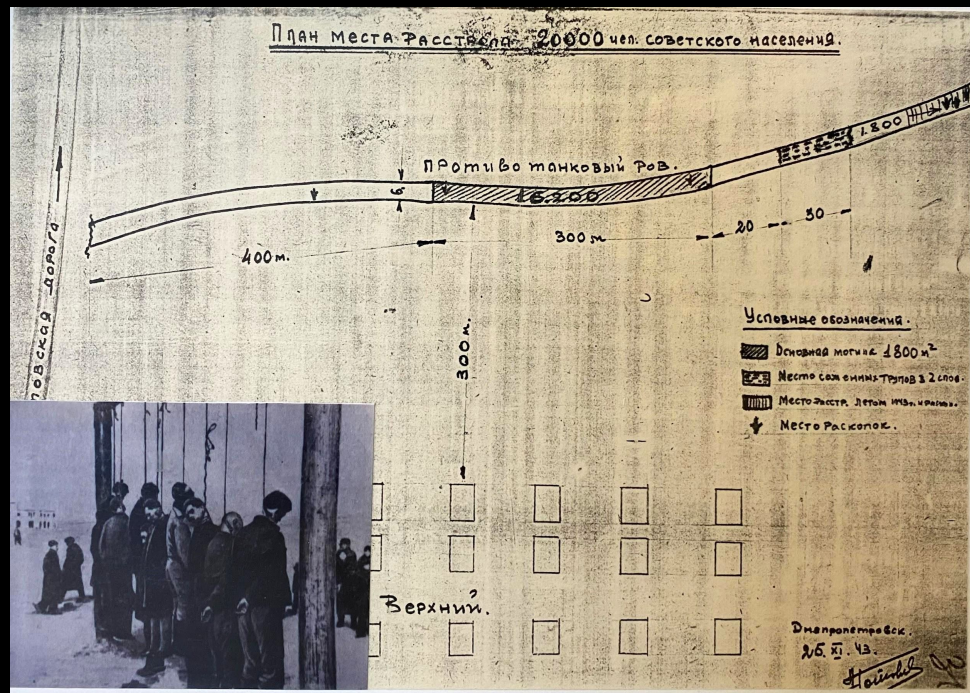
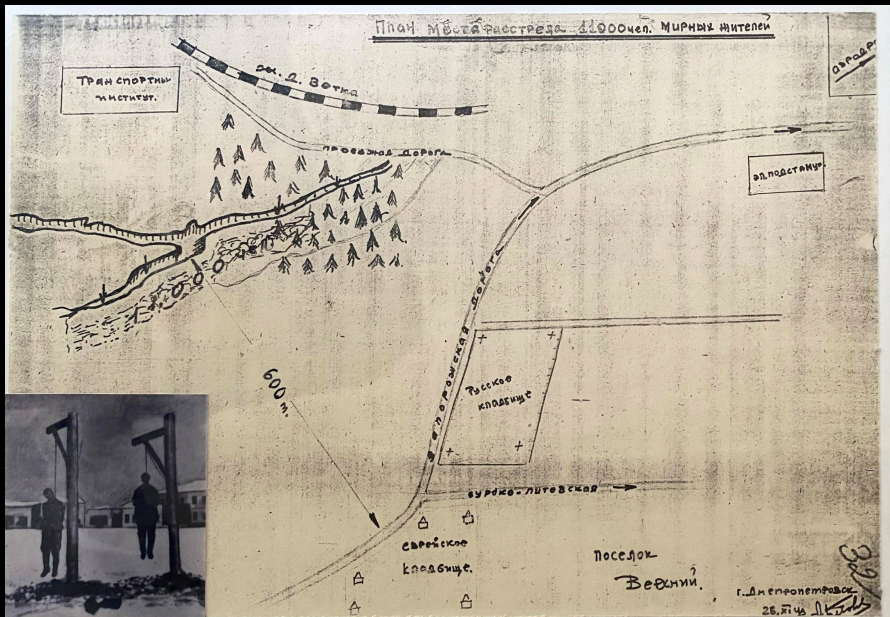
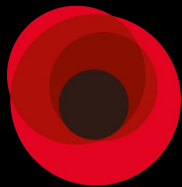
25 жовтня 1943 року м. Дніпропетровськ був звільнений військами 3-го Українського фронту при підтримці авіації далекої дії під час Дніпропетровської наступальної операції.

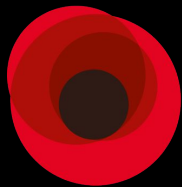
29.10.1943 року виконавчий комітет Дніпропетровської міської Ради депутатів трудящих відновив свою роботу, який очолив «Винник П. Т.». За період його головування (1943-1944 роки) головною ціллю було відновлення міста. Вже на 4-й день після звільнення на заводі ім. Петровського була випущена в експлуатацію електростанція потужністю 6 тис. квт., відновлена робота насосної станції для забезпечення міста водою. Почалась робота на паровозоремонтному заводі. Відновили роботу млина, галалітового заводу, заводу «Мясомолмаш», шкіряний завод, ряд промислових артелей, крупзавод, 2 хлібзаводи, пекарні. До 10.11.1943 був випущений міський трамвай. Першочергово приділялась увага відновленню житлового фонду міста, вулиць, площ, скверів.

До кінця 1944 року вже було відновлено і почало роботу 10 поліклінік, 27 медичних пунктів, 2 дитячих санаторія, 23 дитячих заклади. Велись заняття в 38 школах. До 1945 року відновили роботу всі вузи міста. Були приведені в дію 2 мартенівські печі заводу ім. Леніна, трубозварочний агрегат.

У середині 50-х років почався новий етап розвитку архітектури, 60-ті роки стали вирішальними у благоустрої набережної, 70-80-ті роки - час найбільш інтенсивного будівництва, до 80-их років Дніпропетровськ був, перш за все, містом металу.

Дніпропетровськ, нині м. Дніпро, у його сучасному вигляді сформувався в повоєнні десятиліття. Саме в цей час визначилася тенденція до перетворення Дніпропетровська в мегаполіс, який по праву увійшов до числа найбільших міст України.

Жителі лівобережжя покидають місто через міст перед відступом наших військ, м. Дніпропетровськ, 1941 р.

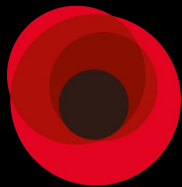
Художній музей зруйнований німецьким окупантами, м. Дніпропетровськ, жовтень 1943 р.

Будівля ж/д вокзалу,
м. Дніпропетровськ, фасад

Будівля центральної публічної бібліотеки

Ф 61, оп. 1,
спр. 2663,
арк. 108, 109.

108

ДНЕПРОПЕТРОВСКИЙ ГОРОДСКОЙ СОВЕТ НАРОДНЫХ ДЕПУТАТОВ
ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

РАСПОРЯЖЕНИЕ

№ 2434

г. Днепропетровск

хануф. Д. В.

О подготовке и проведении традиционной легкоатлетической эстафеты, посвященной 40-летию освобождения города от немецко-фашистских захватчиков.

окиеву С. М. Т.

В связи с проведением 23.10.83 с 11.00 до 12.00 традиционной легкоатлетической эстафеты, посвященной 40-летию освобождения города от немецко-фашистских захватчиков.

1. Разрешить комитету по физической культуре и спорту при горисполкоме организовать старт и финиш эстафеты на площади имени В.И. Ленина 23.10.83 с 11.00 до 12.00.

2. Управлению внутренних дел горисполкома обеспечить общественный порядок во время проведения эстафеты, принять меры по обеспечению безопасности участников и перекрыть движение транспорта на всех этапах согласно маршруту (прилагается).

3. Радиотрансляционному узлу обеспечить радификацию площади имени В.И. Ленина 23.10.83 с 10.30 до 12.00.

4. Отделу здравоохранения выделить машину скорой помощи для обслуживания участников эстафеты 23.10.83 с 10.30 до 12.00.

5. Отделу городского пассажирского транспорта организовать обходное движение транспорта во время проведения эстафеты.

6. Контроль за выполнением настоящего распоряжения возложить на комитет по физической культуре и спорту при горисполкоме.

Председатель исполкома

А. В. Мигдеев

Зак. № 1068. Тираж 3000 экз. ДОКУМЕНТ

109

Приложение

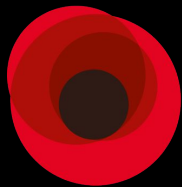
к распоряжению исполкома Днепропетровского городского Совета народных депутатов

МАРШРУТ ЭСТАФЕТЫ

I этап - площадь имени В.И. Ленина	- ул. Гоголя	805 м	муж.
II этап - ул. Гоголя	- ул. К. Цеткин	304 м	муж.
III этап - ул. К. Цеткин	- ул. Кирова	359 м	муж.
IV этап - ул. Кирова	- пр. им. Гагарина	332 м	женщ.
V этап - пр. им. Гагарина	- ул. Турманова	335 м	женщ.
VI этап - ул. Турманова (пов.)	- ул. Кирова	667 м	муж.
VII этап - ул. Кирова	- ул. Куйбышева	328 м	женщ.
VIII этап - ул. Куйбышева	- ул. Дзержинского	335 м	муж.
IX этап - ул. Дзержинского	- ул. Харьковская	517 м	муж.
X этап - ул. Харьковская	- ул. Московская	468 м	женщ.
XI этап - ул. Московская	- ул. Ленина	260 м	женщ.
XII этап - ул. Ленина	- ул. Серова	356 м	женщ.
XIII этап - ул. Серова	- ул. Стоярова	704 м	муж.
XIV этап - ул. Стоярова (пов.)	- ул. Серова	735 м	муж.
XV этап - ул. Серова	- ул. Ленина	356 м	муж.
XVI этап - ул. Ленина	- пл. им. Ленина	440 м	муж.

Председатель комитета

В. С. Загайкан

Ф 280, оп. 1,
спр. 1791,
арк. 15, 16.

ІНДУСТРІАЛЬНА РАЙОННА
У МІСТІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКУ РАДА
ГОЛОВА РАДИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

2 д. 09.2014

№ 145-р

Про організацію поховання
останків радянських воїнів,
які загинули під час боїв при
обороні у 1941 році та визволенні
міста Дніпропетровська у 1943 році

Відповідно до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні»,
«Про увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945рр.», «Про
поховання та похоронну справу», в рамках Комплексної програми пошуку і
впорядкування поховань жертв війни та політичних репресій, затвердженої
постановою Кабінету Міністрів України №1867 від 20.12.2000, Програми
збереження пам'яток Великої Вітчизняної війни в Дніпропетровській області
до 2014 року, затвердженої рішенням Дніпропетровської обласної ради від
25.03.11 № 78-5/VI "Про внесення змін до Програми збереження пам'яток
Великої Вітчизняної війни в Дніпропетровській області на 2008-2010 роки та
продовження терміну її дії до 2014 року", враховуючи службову записку
начальника відділу комунального господарства районної у місті ради
Васейка М.Ю. від 22.09.2014 вх. № 10-491:

1. Зважаючи на загрозу існування місця поховання радянських воїнів,
які загинули у роки Великої Вітчизняної, з метою забезпечення доступу
населення для вшанування пам'яті, визнати необхідним проведення
поховання на Воїнському меморіалі по вул. Янтарній радянських воїнів, які
загинули при обороні м. Дніпропетровська у вересні 1941р., та виявлені під час
господарських робіт у приватному секторі району.

2. Затвердити склад Комісії по похованню непохованих останків
радянських воїнів, загиблих під час боїв при обороні міста Дніпропетровська
від німецько-фашистських загарбників у 1941 році згідно з додатком 1.

15

16

2

3. Затвердити заходи щодо підготовки та проведення захоронення
останків радянських воїнів, загиблих при обороні міста Дніпропетровська у
1941 році (додаток 2)

4. Рекомендувати відділу комунального господарства Індустріальної
районної у місті ради (Васейко М.Ю.) визначити точне місце поховання
останків радянських воїнів на Воїнському меморіалі по вул. Янтарній.

5. Рекомендувати раді організації ветеранів України Індустріального
району (Тертичко М.С.- за згодою), відділу комунального господарства
Індустріальної районної у місті ради (Васейко М.Ю.) визначити дату та
провести поховання останків радянських воїнів в термін до 25 жовтня 2014
року.

6. Рекомендувати ВСП «Дніпропетровське міськрайонне управління
ГУД СЕС у Дніпропетровській області» (Бобров В.В.- за згодою) забезпечити
дотримання санітарних норм при підготовці та під час поховання.

7. Рекомендувати Індустріально-Самарському об'єднаному районному
військовому комісаріату (Луценко О.О.- за згодою) забезпечити дотримання
протокольних норм при проведенні поховання військовослужбовців.

8. Відділу комунального господарства районної у місті ради
(Васейко М.Ю.) отримати дозвіл на проведення робіт по похованню у
спеціально уповноваженого органу з охорони культурної спадщини в
Дніпропетровській області – управління культури і туризму Дніпропетровської
обласної державної адміністрації.

9. Відділу організаційного забезпечення діяльності ради та виконкому і з
питань молоді та спорту районної у місті ради (Фокіна Л.І.) сумісно з радою
організації ветеранів України Індустріального району (Тертичко М.С.- за
згодою) підготувати звіт про проведені роботи з поховання на Воїнському
меморіалі по вул. Янтарній та надати до Дніпропетровського обласного центру
з охорони історико-культурних цінностей для внесення змін в облікову
документацію пам'ятки.

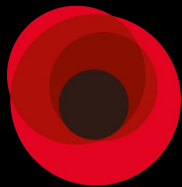
10. Координацію роботи щодо виконання цього розпорядження покласти
на заступника голови районної у місті ради Січкарь О.К.

11. Контроль за виконанням даного розпорядження залишаю за собою.

Голова районної у місті ради

Ю.С. Дегтярьов

ІНДУСТРІАЛЬНА РАЙОННА
У МІСТІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКУ РАДА
ГОЛОВА РАДИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

07.05.2015

№ 49-р

Про заходи з відзначення
у 2015 році в Індустріальному
районі міста Дніпропетровська
70-ї річниці Перемоги над
нацизмом у Європі та 70-ї
річниці завершення Другої
світової війни

На виконання Указу Президента від 24 березня 2015 року № 169/2015
«Про заходи з відзначення у 2015 році 70-ї річниці Перемоги над нацизмом у
Європі та 70-ї річниці завершення Другої світової війни», доручення
в.о. міського голови Булавки Г.І. від 05.05.2015 року (від 07.05.2015
вх.№ 6.7/46) :

1. Призначити відповідальними за проведення заходів 09.05.2015 року
на Фестивальному причалі керуючого справами виконкому Самородську С.В.,
начальника відділу освіти районної у місті ради Шаботіну С.Ю., головного
спеціаліста відділу організаційного забезпечення діяльності ради та виконкому
і з питань молоді та спорту районної у місті ради Влашиць Н.В.

2. Призначити начальника управління праці та соціального захисту
населення районної у місті ради Котишук С.В. відповідальною за
супроводження 10 ветеранів Індустріального району на заходах 09.05.2015 на
Фестивальному причалі.

3. Відділу організаційного забезпечення діяльності ради та виконкому
і з питань молоді та спорту районної у місті ради (Фокіна Л.І.) спільно з
Міським комунальним закладом культури «Дніпропетровська дитяча музична
школа № 10» (Галушко В.М.) (за згодою) організувати виступ художніх

колективів, ведучого та музичне супроводження 09.05.2015 на Фестивальному
причалі.

4. Відділу освіти районної у місті ради (Шаботіна С.Ю.) 09.05.2015:

- взяти участь у конкурсі малюнків «Малюємо мир» на пл.Героїв Майдану,

- взяти участь у спортивних змаганнях на Фестивальному причалі,

- організувати участь творчих колективів Центру позашкільної роботи № 3
Дніпропетровської міської ради та навчальних закладів району у церемонії
покладання квітів до Військового меморіалу (ж/м «Клочко - 6»),

- організувати участь творчих колективів Центру позашкільної роботи № 3
Дніпропетровської міської ради та навчальних закладів району у заходах біля
Кам'яна Пам'яті на ж/м Лівобережний – 3 (пр.Миру, 2).

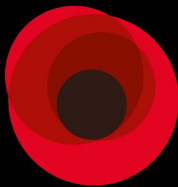
5. Координацію роботи щодо виконання цього розпорядження покласти
на керуючого справами виконкому Самородську С.В., контроль – залишаю за
собою.

Голова районної у місті ради

Ю.С. Детьяр'ов

**Ф 280, оп. 1,
спр. 1872,
арк. 151, 152.**

А. К. НЕМЫКИН

ГЕРОИ ДНЕПРОПЕТРОВЩИНЫ

Очерки о Героях Советского Союза
и полных кавалерах ордена Славы

Днепропетровск
«Січ»
2006

А.К. Немыкин

ГЕРОИ ДНЕПРОПЕТРОВЩИНЫ

УДК 355.01
ББК 63.3(2) 722.78.6702-421
118

Александр Клемент Немыкин, полковник в отставке, заслуженный ветеран Украины, участник исторических
№ 101 г. Днепропетровск.

Визитные карточки старшего майора П. М. Виноградова
переводчик М. В. Виноградова

В книге рассказывается о подвигах героев Великой Отечественной войны, рассказывается о жизни
Героев Советского Союза и полных кавалеров ордена Славы, которые рождались, жили, работали и умерли на
Днепропетровщине.
У меня рассказывается о подвигах героев Великой Отечественной войны, рассказывается про героев Героев
Советского Союза и полных кавалеров ордена Славы, которые рождались, жили, работали и умерли на Днепропетровщине.

ISBN 966-351-247-3

© Немыкин А. К., 2006.
© Друкман А. П., переклад, 2006.

б) Нижнеднепровская стратегическая наступательная операция. 26.09.-20.12.1943 г.

Завершающая операция на Днепре. Проводилась войсками Степного (2-го Украинского), Юго-Западного (3-го Украинского) и Южного (4-го Украинского) фронтов. В рамках операции проведены Мелитопольская, Запорожская, Пятихатская, Знаменская, Днепропетровская фронтовые наступательные операции.

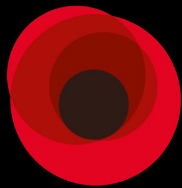
Ширина фронта боевых действий — 750—8000 м. Глубина продвижения советских войск — 100—300 км. Среднесуточные темпы наступления: стрелковых соединений — 2—4 км, танковых и механизированных 5—10 км.

Таблица № 108а

Боевой состав, численность войск и людских потерь

Наименование объединений и сроки их участия	Боевой состав, численность		Людские потери в операции			
	количество соединений	числен- ность	безвоз- вратные	санитар- ные	всего	среднесу- точные
2-й Украинский фронт (Степной) 1.10-20.12.1943	СД-38, ВЮД-4, МК-1, ОГбр-5	463500	77400	226217	303617	3530
3-й Украинский фронт (Юго-Западный), весь период	СД-29, МК-1, ТК-1, МСбр-1, ОТбр-2	461600	34821	132248	167069	1943
4-й Украинский фронт (Южный), весь период	СД-35, КД-6, МК-2, ТК-3, Сбр-4, ОТбр-5, УР-3	581300	60980	222726	283706	3299
Итого	Дивизий-112, МК и ТК-8, бригад-17, УР-3	15064000	173201 11,5%	581191	754392	8772

А. К. Немыкин. Герої Дніпропетровщини.
Дніпропетровськ: Січ, 2006. - 829 с.

Літературно-художнє видання

ПРАВО НА ПАМ'ЯТЬ
Українською мовою

Редактор Овсяннікова Л. Б.
Технічний редактор Овсяннікова Л. Б.
Коректори: Ковальова Л. В.,
Хрипонюк Т. А.,
Ведемсер Л. Д.

Пішано та віддруковано у ВАТ «Видавництво «Зоря».
Друж офсетний. Гарнітура «Балтика». Ум. др. 5,58.
Зам. 5-5355. Наклад 1000 прим.

Видано та віддруковано у ВАТ «Видавництво «Зоря».
49051, м. Дніпропетровськ, вул. Журналістів, 7.
Свідоцтво про держреєстрацію: Серія ДК № 44 від 29.04.2000.

ШТУРМОВЫЕ НОЧИ ДНЕПРА

Для осуществления крупномасштабной военно-стратегической задачи по форсированию Днепра и овладению плацдармами на его правом берегу Ставкой Верховного Главного командования выделялись сила и средства: на Днепропетровско-Запорожском направлении — Юго-Западный фронт под командованием генерала армии Р. Я. Малиновского в составе 46-й, 1-й, 6-й и 8-й гвардейских армий, 12-й, 3-й гвардейских армий, 17-й воздушной армии, 23-го танкового корпуса и 4-го мехкорпуса.

После освобождения Запорожья 8-я гвардейская армия генерал-лейтенанта В. И. Чуйкова была переброшена в помощь дивизиям, сражавшимся на плацдарме Войсковое — Вовниги, и непосредственно участвовала во взятии Днепропетровска. В состав армии входила и прославленная 39-я Барвенковская дважды Краснознаменная стрелковая дивизия, которой командовал полковник В. А. Лешинин, сменивший на этом посту генерала С. С. Гурьева.

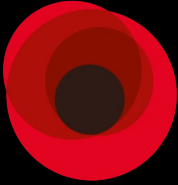
Свой первый орден Красного Знамени 39-я дивизия получила за успешные боевые действия в осажденном Сталинграде, второй — за освобождение города Запорожья. Забегая вперед, скажем, что до конца войны на знамени 39-й гвардейской засияли еще три награды — орден Суворова II степени, которым она была удостоена за бои на реке Ингулец, орден Богдана Хмельницкого за освобождение Одессы и орден Ленина за Берлинскую операцию. Боевыми орденами был также награжден 120-й Познанский стрелковый полк.

Свой штаб командир 120-го гвардейского стрелкового полка подполковник Ю. М. Мазан расположил в старинном селе Чапли, откуда с высокого берега открывался великолепный обзор всего Днепра. Уроженец Днепропетровщины, бывший учитель из Верхнеднепровска, агитатор полка капитан И. А. Рудниченко, хорошо знакомый с историей, в беседах рассказывал гвардейцам о героических легендах здешних мест.

— По старинному преданию, — говорил капитан Рудниченко, — здесь в устье Самары около острова, названного Старухой, и другими островами, спрятавшимися за камышом и лозняком, в 1660 году казаки во главе с кошевым атаманом Запорожской Сечи Иваном Сирко наголову разбили войско татар-завоевателей, пытавшихся переправиться через Днепр с нагребленным. А немного выше, около Сухачевого острова, в январе 1919 года форсировали Днепр и освободили от белогвардейцев Екатеринослав красноармейские полки под командованием героя гражданской войны П. Е. Дыбенко. Будем и мы достойны наших славных предков!

Родился И. Рудниченко 7 апреля 1917 г. в селе Вершина Верхнеднепровского района Днепропетровской области. Отец его был крестьянином. Иван Андреевич был украинцем. Из-за войны смог получить лишь неполное среднее образование — 7 классов. В армию пришел в 1939 г. А на фронт попал через год в июле 1941 г. — на передовой с первых дней войны. Членом КПСС стал с 1941 г.

**Овсяннікова Л. Б., Ковальова Л. В., Хрипонюк Т. А., Ведемсер Л. Д. Право на пам'ять.
Збірка учнівських творів. - Дніпропетровськ: ВАТ «Видавництво «Зоря», 2005. - 100 с.**

Уходя на военную службу, Иван Рудниченко не предполагал, что в студеные октябрьские дни 1943 г. он вернется в свой областной центр как освободитель от фашистских захватчиков.

Проходя военную службу, он познал многое и многому научился. Окончив курсы военных агитаторов и политработников, он, как говорится, с головой ушел в воспитательную работу. Жил он жизнью личного состава, и поэтому подход имел отеческий, хотя ему шел двадцать четвертый год. Прошел все ступени служебной лестницы: младший политрук, комиссар батальона, агитатор полка. Участвовать пришлось в боях за Сталинград, на Дону, освобождать Харьковскую область, дошел до Днепропетровска. В ожесточенных боях выковывалась вера в победу, характер, военная мудрость. К сентябрю 1942 г. он за мужество и отвагу был награжден орденом Красной Звезды и медалью «За отвагу». Такие высокие награды говорили о большом вкладе в Победу. Был ранен и возвратился в родной полк, под Сталинград.

...Для овладения плацдармом организовывались три десантные группы. Первую возглавил капитан Платонов, вторую — капитан Ялугин. Эти группы составляли первый эшелон десанта. С ними направлялся майор Кашпуров, а с группой Беляева шел капитан Рудниченко.

Под покровом ночи, ближе к утру, «флотилия» на рыбацких лодках отчалила от берега. На одной из лодок находился агитатор полка капитан И. А. Рудниченко. За несколько десятков метров от берега гитлеровцы обнаружили группу. Днепр осветился ракетами, ночную темень вспороли огненные трассы. С плота, что отправился за первой лодкой, застрочили из «максима», вслед за ним в огненную дуэль вступили второй станковый пулемет десантников. Бой начинал набирать силу в невыгодных условиях для наших воинов. Появились первые раненные. Всем в воду! Прыгай в воду! — приказал командир группы и первым очутился в холодной воде.

Ощувив под ногами твердое дно, гвардейцы устремились к берегу. В числе тех, кому удалось первому достичь правого берега, был и капитан Рудниченко. Он на ходу дал несколько очередей из автомата в направлении вспышек в стане врага.

Под огнем противника гвардейцы начали скапываться. Мягкий, податливый песок облегчал работу, но усложнялось дело тем, что в открытые ячейки сразу же проступала студеная вода, в которую приходилось ложиться, спасаясь от пулеметного огня.

С наступлением рассвета противник под прикрытием минометного огня перешел в наступление, но, встретив организованное сопротивление, отступил.

В ходе второй атаки, которая также была отбита десанниками, был тяжело ранен командир группы Беляев.

Поддержанные артиллерией с левого берега, десантники перешли было в контратаку, но противнику, который имел и численный перевес, и надежные укры-

тия, удалось ее отразить. Создалась критическая обстановка. Капитан Рудниченко увидел, как отдельные бойцы начали отползать к реке под укрытие лозняка.

Времени на раздумья не оставалось. Долг коммуниста и командира обязывал его принять решение — единственное, но самое верное в сложившейся ситуации: захватить первую траншею врага, в противном случае группа на этом песчаном пляже будет полностью уничтожена.

— Товарищи! Бей фашистских гадов! За мной, вперед! — Рудниченко первым оторвался от земли и бросился навстречу наступающим гитлеровцам.

На некоторое время стрельба утихла, и тогда, где-то с возвышенности, на которой проходила вторая линия окопов противника, закрипел голос с немецким акцентом:

— Руськи зольдаты! Через два минута надо бросать оружие, иначе фсем, фсем будет капут.

Еще два раза гитлеровцы через репродукторы предлагали десанникам сдать-ся, но гвардейцы отвечали метким огнем, который становился все реже — кончались боеприпасы, многие бойцы были убиты или ранены. Приходилось пользоваться трофейным оружием. Это понимали враги. На их позиции появился снайпер. Неосторожное движение — и выстрел. Убит один, ранен другой.

Гвардии капитан Рудниченко заявил: «Братцы! Будем биться до последнего, по-гвардейски! Умрем, но занятую священную землю отстоим! Огонь по фашистам!».

Перед заходом солнца фашисты предприняли решительный штурм. Дошло дело до рукопашной ставки, и когда, казалось, противник, наконец, одолеет горстку смельчаков, все услышали капитана Рудниченко:

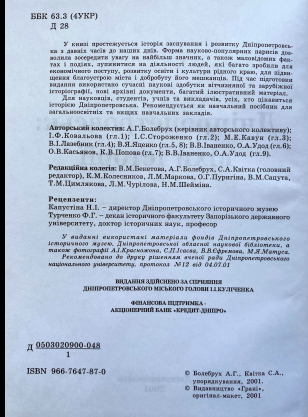
— Коммунисты и комсомольцы, за мной! Смерть немецким оккупантам!

И все, кто еще мог держать оружие в руках, даже раненные, кинулись навстречу врагу. Занятый рубеж гвардейцы удержали до прибытия подкрепления. Но в этом бою Рудниченко погиб смертью храбрых. В этом поступке проявилось мужество коммуниста. Он мог с первым десантом не идти, но его обязывала совесть: быть там, где тяжело.

За мужество и героизм, проявленные в боях Указом Президиума Верховного Совета СССР от 19.03.1944 г. гв. капитану Рудниченко И. А. присвоено звание Героя Советского Союза. Посмертно.

Владимир Рудниченко,
лицей № 100, 10-гум класс

**Овсяннікова Л. Б., Ковальова Л. В., Хрипонюк Т. А., Ведмеєр Л. Д. Право на пам'ять.
Збірка учнівських творів. - Дніпропетровськ: ВАТ "Видавництво "Зоря", 2005. - 100 с.**

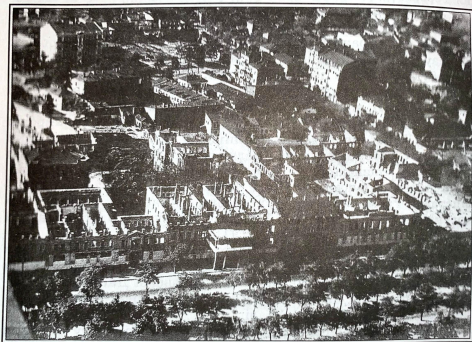
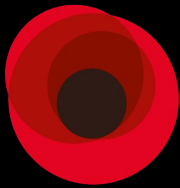
- *Напередодні війни*
- *Напад*
- *Зустріч із ворогом*
- *Окупаційний режим*
- *Життя громадян під німецькою окупацією*
- *Радянське підпілля*
- *Націоналістичне підпілля*
- *Звільнення міста від німецько-фашистських загарбників*
- *З попелу*

У 2001 р. виповнилося 60 років із дня нападу фашистської Німеччини на Радянський Союз. Зросло вже декілька поколінь, які Велику Вітчизняну війну вважають віддаленим минулим. Зараз слова «війна торкнулася кожного сім'ї» молодді вже не сприймаються з тією гостротою, що людьми, які пережили війну, і людьми перших повоеєних поколінь, але ми ще довго будемо відчувати, нехай не завжди усвідомлено, наслідки тієї самої руйнівної війни за всю історію людства.

Війна середини вже минулого ХХ сторіччя вогняним смерчем прокотилася по теренах України. Дніпропетровцям, як і багатьом європейцям, випало зазнати бомбардування і артобстріли, брати участь в обороні міста, пережити страстіття окупційного режиму, гіркітй втрат і радість звільнення.

Незважаючи на підписання пакту Ріббентропа Молотова про ненапад від 23 серпня 1939 р., підписання договору про дружбу і кордони з фашистською Німеччиною 28 вересня того ж року, Радянський Союз продовжував нарощувати свою воєнну міць, готуючись до війни. Промисловим центрам півдня країни приділялось в цьому значне місце.

Дніпропетровська область на той період була однією з найбільш стратегічно важливих областей України у виробництві металу, необхідного для військового виробництва. У 1940 р. металургія Дніпропетровщини давала 3182 тис. тонн чавуну, 3007 тис. тонн сталі, 2210 тис. тонн прокату, що складало: по чавуну -

Проект К.Маркса. Руїни будинків і крамниць. 1943 р.

ГЛАВА VII

20%, по сталі - 16,5%, по прокату - 18,2% від загального обсягу виробництва СРСР.

Для виконання прийнятих урядом рішень щодо підготовки до війни, керівники міста та області націлювали в свою чергу керівників підприємств на збільшення випуску продукції воєнного призначення, сприяли військовому відомству термінового доукомплектувати дислоковані на території області дивізії, створювати всілякі військові курси. Належна увага приділялась військово-патріотичній роботі з молоддю.

Дніпропетровська область була територією, де компактно мешкали етнічні німці, що переселилися сюди ще у XVIII - на початку XIX ст., і значна кількість поляків. 15 вересня 1934 р., тобто через рік після приходу Гітлера до влади, ЦК КП(б)У прийняв постанову «Про роботу Молочанського райкому партії Дніпропетровської області». Дніпропетровському обкому партії пропонувалося вжити рішучих заходів щодо очищення Молочанського району (у 1939 році він відійшов до відновленої Запорізької області), в якому компактно мешкали етнічні німці, від «класово-сторонніх елементів», до яких були віднесені й особи, що підозрювалися в симпатії до Німеччини. А 28 квітня 1936 р. Раднарком СРСР ухвалив постанову «Про висилку з Української РСР і господарський устрій у Карагандинській області Казахської РСР 15 тисяч польських і німецьких господарств».

Багато німців і поляків необгрунтовано звинувачено в співпраці з німецькою або польською розвідками, засуджено до страти або відправлено в ГУЛАГ. Підставою для арешту часто була тільки приналежність до тієї або іншої нації. Так, керівник НКВС м.Дніпродзержинська, де компактно проживало багато поляків, поставив собі за мету знищити всіх представників цього народу. Він так «старанно працював» у цьому напрямку, що у 1941 р. був сам відправлений етапом на 8 років у табори.

22 червня 1941 р. фашистські загарбники вторглися на територію Радянського Союзу. Війна, до якої готувалися, почалась знезапечно і була названа «віроломною».

Офіційна військова доктрина Радянського Союзу була оборонною, але припускала вже в початковий період конфлікту перенесення бойових дій на територію ворога. Тому не передбачалося ні евакуювати промислові підприємства, ні будувати оборонні споруди навколо Дніпропетровська. З початком військових дій місто повинне було забезпечувати фронт усім необхідним.

Керівництво міста і області було зосереджене в обласному комітеті компартії, якому підпорядковано всі радянські і партійні

ЧАСИ ВОЄННОГО ЛИХОЛІТТЯ (1941-1945 рр.)

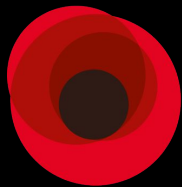
органи. За відсутністю 1-го секретаря обкому КП(б)У С.Б. Задонченка, що знаходився в Москві, а згодом був призначений членом Військової Ради Південного фронту, всі заходи очолював другий секретар - К.С.Грушевний.

Перед Радянським Союзом постала необхідність у найкоротші строки перебудувати всі галузі господарства на військовий лад, тобто не просто нарощувати озброєння, а цілком мілітаризувати всю економіку. Поставлене завдання відображалось в гаслі: «Все для фронту - все для перемоги». Керівним документом щодо перебудови економіки на військовий лад стала директива РНК СРСР і ЦК ВКП(б) від 29 червня 1941 р., спрямована на підготовку прифронтових областей до опору ворогу. Директивою було зазначено «організувати всебічну допомогу діючій армії, забезпечити організоване проведення мобілізації запасу, забезпечити постачання армії всім необхідним, швидке просування транспортів із військами і військовими вантажами...».

З перших днів війни почався масовий добровільний вступ у ряди Червоної армії і народного ополчення. На 10 липня у військові комісаріати надійшло 10175 заяв. В ряди збройних сил пішли багато майбутніх видатних партійних і радянських діячів: секретар обкому партії Л.І.Брежнєв (був призначений заступником начальника політуправління Південного фронту), згодом Генеральний секретар ЦК КПРС; інженер В.В.Щербинський, який став членом Політбюро ЦК КПРС, першим секретарем ЦК КПУ; М.Р.Миронов - студент Дніпропетровського університету, що пізніше завідував відділом ЦК КПРС;

Захисники Дніпропетровська. 1941 р.

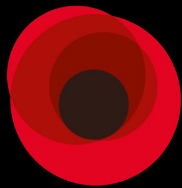

Глава VIII. У ПОВОЄННІ ДЕСЯТИЛІТТЯ. ШЛЯХ ДО МЕГАПОЛІСУ (1945-1991 рр.)

- *Архітектура міста, нові тенденції*
- *Економічний розвиток, зростання індустріального потенціалу*
- *Соціально-культурна сфера: здобутки та втрати*
- *Суспільно-політичне життя, його суперечності*

Дніпропетровськ у його сучасному вигляді сформувався в повоєнні десятиліття. Цьому періоду належить особливе місце в історії нашого міста. Саме в цей час безпосередньо визначилася тенденція до перетворення Дніпропетровська в мегаполіс, який по праву увійшов до числа найкрупніших міст як України

У перші повоєнні роки в Дніпропетровську почалося будівництво нових промислових підприємств. Особливе місце серед них належить Південному машинобудівному заводу (ПМЗ), який починався як Дніпропетровський автозавод (ДАЗ). Рішення про його будівництво було прийняте Державним комітетом оборони та наркоматом середнього машинобудування в червні 1944р., а в грудні 1945р. почалося будівництво першої черги цехів, а також житла, об'єктів культпобуту та адміністративних споруд. Уже в травні 1947 р. зібрано перший автомобіль ДАЗ-150 «Українець», а в грудні 1948 р. виготовлено перші автомобілі-амфібії ДАЗ-483, за створення яких робітники ДАЗ були удостоєні Сталінської премії. Проте в 1951 р. ДАЗ перепрофілюється, в наступні чотири десятиліття перетворившись на одне з найпотужніших підприємств оборонної галузі промисловості країни. З 1966 р. завод дістав назву Південний машинобудівний. Його директорами були Л.В.Смірнов (1952-1961), О.М.Макаров (1961-1986), Л.Д.Кучма (1986-1992). Вражає енергійність, з якою в Дніпропетровську створювалося нове величезне підприємство оборонної галузі промисловості. Будь-яка проблема, що виникала в розвитку заводу та його КБ, оперативно розв'язувалася. Для потреб перепрофілювання заводу під випуск нової техніки створюється поруч спеціальний проектний інститут (ДПІ). Для величезного за масштабами промислового і житлового будівництва значно збільшуються потужності будтресту №17. Для підготовки спеціалістів середньої ланки відкривається Дніпропетровський механічний технікум.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ

3

В ДВОХ КНИГАХ
КНИГА ДРУГА

КНИГА ПАМ'ЯТІ УКРАЇНИ

Нині більше половини населення України, як, до речі, і всієї планети, не були ані учасниками, ані свідками тієї жакливої війни. Більшість знає про неї лише з художньої літератури, розповідей учасників, мемуарів, а також з інших засобів інформації. Про часи лихоліття написана величезна кількість наукових праць, знято десятки кінофільмів... Вони несуть сучасникам величезну кількість інформації про героїзм і мужність захисників Батьківщини, про горе і трагедії наших співвітчизників, зберегли і бережуть тисячі прізвищ тих, хто здобував Перемогу.

Та, на жаль, в історіографії війн, які випадали на долю нашої Батьківщини, не було жодного видання, яке б навічно вкарбувало прізвища тих, хто віддав своє життя за дія незалежності, миру і свободи, задля самого існування.

Отже, Книга Пам'яті, яку береш ти, читачу, в свої руки, — без перебільшення — унікальне видання. Бо тут — імена тих, хто віддав своє життя за Батьківщину.

Сьогодні достеменно відомо: ми перемогли у найжорстокішій з усіх війн, які пам'ятає людство. Ось чому і ціна цієї Перемоги дуже висока. Майже 27 мільйонів* радянських людей загинуло у ній. І в їх числі — більше 8,6 мільйона воїнів Радянської Армії.

Український народ брав безпосередню активну участь у боротьбі проти окупантів. Тим більше, що бойові дії тривалий час відбувались безпосередньо на українських землях. Більше 20 відсотків воїнів Радянської Армії в роки війни, а це майже 4,5 мільйона чоловік, складали громадяни України. Окрім того, тисячі їх брали участь у боротьбі проти агресора в русі опору. І втрати України у цій війні були неймовірно великі. Досить сказати, що загинуло більше 7 мільйонів її громадян, що складає майже 20 відсотків усього населення республіки того часу. Додамо, що, за даними Головної редколегії Книги Пам'яті, тільки на фронтах загинуло близько 3 мільйонів воїнів з України.

Великі жертви принесли на вівтар Перемоги і наші воїни-земляки. Близько 200 тисяч їх загинуло в годину лихоліття.

Яким чудовим обіцяв бути для мільйонів радянських

* На жаль, точної цифри втрат радянських людей протягом 1941—1945 рр. вчені дати ще не змогли.

В той же час на Дніпропетровщині набув поширення рух по створенню винищувальних батальйонів, груп самозахисту та сприяння діючій армії, загонів протиповітряної оборони тощо. Так, вже 18 липня 1941 року в області діяло 40 винищувальних загонів, в яких налічувалось 6641 чоловік, і 2581 група сприяння їм у складі 29 104 чоловік. Вони охороняли важливі промислові та залізничні об'єкти, боролися разом з міліцією проти диверсантів, підтримували належний порядок в тилу і ставали надійним резервом для поповнення фронтових частин.

Значну і різноманітну допомогу Червоній Армії надавало народне ополчення.

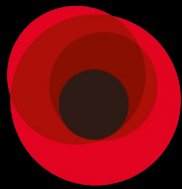
Суто патріотичний, справді добровільний рух по створенню загонів ополченців охопив, перш за все, промисло-підприємства міст Дніпропетровська, Дніпродзержинська, Кривого Рога, Нікополя та інших. Про свої наміри допомогти армії щиро писав у газеті «Радянська Україна» (10 липня 1941 р.) кадровий робітник заводу імені Г. І. Петровського Сухоруков: «Якщо до регулярних частин мені по старості вступити не можна, то запишіть мене в народне ополчення». Разом з ним подали такі заяви тисячі робітників. А загалом вже в перші місяці війни в області записалися до ополчення більше 100 тисяч чоловік.

В період запеклих оборонних боїв на території області бійці винищувальних батальйонів і ополченці разом з частинами діючої армії брали безпосередню участь у боях з фашистами. На жаль, погано озброєні, недостатньо навчені, без належного військового досвіду, вони масово гинули при атаках вимуштруваного і озброєного до зубів ворога. Багато їх полягло під Кривим Рогом і Нікополем, на підступах до Дніпропетровська і Дніпродзержинська. Ті з ополченців і бійців винищувальних загонів, що лишилися в живих, влилися у частини Червоної Армії, пішли в партизанські загони та в підпілля.

Велику допомогу військам надавали жителі Дніпропетровщини і на будівництві оборонних рубежів. Тисячі й тисячі студентів, учнів старших класів і домогосподарок споруджували лінії оборони — будували протитанкові об'єкти, копали окопи. Загалом влітку 1941 року на оборонних рубежах працювало понад 40 тисяч чоловік з області. Їх зусиллями було збудовано близько 20 тисяч різних об'єктів.

Внаслідок несприятливого розвитку воєнних дій влітку

Книга пам'яті України. Дніпропетровська обл.: місто Дніпропетровськ (т. 3 в двох кн., кн. 2-га) / Головна ред. кол.: І. О. Герасимов (керівник) та ін.; обласна ред. кол.: О.С. Федосєєв (керівник) та ін. Дніпропетровськ: Січ, 1994.-652 с.

Вже в перші дні війни, не чекаючи мобілізації, дніпропетровці стояли в довгих чергах у військових комісаріатах міст, щоб записатися добровольцями на фронт. Невдовзі на підприємствах почали формуватися народні ополчення. Мобілізованих чоловіків на підприємствах замінювали жінки.

Війна швидко наближалась. Вже 9 липня 1941 року фашисти бомбардували мости через Дніпро та Самару, вокзал, заводи, а через місяць довелось будувати оборонні споруди на підступах до міста. Воїнам резервної армії, яка формувалася для його захисту, допомагали тисячі жителів. 19 серпня, після удару з повітря, розпочалися жорстокі бої навколо міста, які тривали декілька днів.

Як повідомлялося в зведенні Інформбюро, «...в боях під м. Дніпропетровськ фашисти втратили близько тисячі солдатів убитими, 99 танків, 100 автомашин, 10 бронемашин, 50 мотоциклів, десятки мінометів та кулеметів».

В цих боях відзначилися 8-ма танкова дивізія під командуванням полковника Ю. Г. Пушкіна, 134-й кавалерійський полк, яким командував майор Б. А. Кротов, 81-й бомбардувальний авіаційний полк, екіпаж якого у складі І. Т. Вдовенка, М. В. Гомоненка, В. П. Карпова і М. Пулатова ціною свого життя знищив ворожу переправу через Дніпро біля Нових Кайдак. Сили фашистів значно переважали, і 25 серпня військові частини відступили за Дніпро, де бої ще точилися до середини вересня. Хоробро билися тут курсанти Дніпропетровського артилерійського та Полтавського тракторного училищ, воїни 169-ї та 275-ї стрілецьких дивізій, ряду інших частин.

Вже на другий день окупації на вулицях міста з'явилися шибениці з повішеними. Розстріли, катування, концтабори, примусове вивезення людей на роботу до Німеччини — такими були методи фашистського управління. Ось лише деякі факти: 13—15 жовтня 1941 р. на території ботанічного саду фашисти розстріляли майже 12 тисяч громадян, здебільшого єврейської національності. Протягом усього періоду окупації проводились масові розстріли за селищем Верхнім [біля Будинку культури будівельників], по дорозі на Сурсько-Литовське [тепер парк ім. Писаржевського]. У дворі школи № 9, де було гестапо, фашисти розстріляли майже 500 чоловік. Були розстріляні та знищені шляхом ін'єкцій 1000 хворих психіатричної лікарні у селищі Ігрень.

По вулиці Чичеріна на місці колишнього жіночого монастиря розташовувався табір військовополонених.

ПОЛЕГЛІ В БОЯХ, ЗАГИБЛІ ТА ПОМЕРЛІ ВІД РАН

А

АБАКУМОВ Дмитро Абакумович, 1916 р. Рядовий. Помер від ран 10.08.1943 р. Похований: Орловська обл., Російська Федерація.

АБАЛДУЄВ Микола Петрович, 1909 р., Курська обл., Російська Федерація. Мобілізований у 1941 р. Рядовий. Загинув: серпень 1941 р. Похований: Київська обл.

АБДУЛАДЗЕ Володимир Георгійович, 1911 р., Грузія. Рядовий. Помер від ран 27.11.1943 р. Похований: Криничанський р-н.

АБДУХАЛІКОВ Алімбек. Рядовий. Загинув 03.06.1944 р. Похований: Волинська обл.

АБЕЗГАУЗОВ Мойсей Ілліч, 1903 р. Рядовий. Помер від ран 05.03.1942 р.

АБНИЦЬКИЙ Микола Миконович, 1917 р., Читинська обл., Російська Федерація. Мол. лейтенант. Загинув 22.08.1942 р.

АБОУЛЛОВ Леонід Миколайович, 1912 р. Рядовий. Загинув 25.06.1945 р.

АБОЛІМОВ Віталій Ілліч. Рядовий. Помер від ран 16.09.1944 р.

АБРАМЕНКО Степан Григорович, 1914 р. Сержант. Загинув у бою 11.01.1943 р. Похований: Північна Осетія, Російська Федерація.

АБРАМИЧЕВ Сергій Олександрович, 1908 р., м. Кривий Ріг. Військово-технік 2-го рангу. Помер 05.01.1944 р.

2. 111.

АБРАМОВ Борис Миколайович. Рядовий. Загинув 11.07.1944 р.

АБРАМОВ Георгій Георгійович, 1907 р., Криворізький р-н. Лейтенант. Помер 05.08.1943 р.

АБРАМОВ Георгій Ілліч, 1911 р. Рядовий. Помер у полоні 21.09.1942 р.

АБРАМОВ Лев Семенович, 1920 р. Рядовий. Загинув 20.07.1944 р. Похований: Львівська обл.

АБРАМОВ М. А. Курсант. Загинув: серпень 1941 р. Похований: меморіальне військове поховання (вул. Винокурова, Самарський р-н).

АБРАМОВ Микола Михайлович, 1909 р. Мобілізований у 1941 р. Рядовий. Помер у полоні 01.02.1944 р.

АБРАМОВ Олександр Іванович, 1923 р. Рядовий. Помер від ран 13.10.1944 р. Похований: Польща.

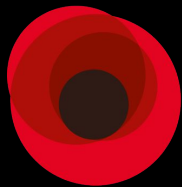
АБРАМОВ Павло Федорович, 1911 р. Росіянин. Ст. лейтенант. Загинув 26.11.1944 р. Похований: Угорщина.

АБРАМОВ Яків Семенович. Загинув у полоні 04.01.1942 р. Похований: Брянська обл., Російська Федерація.

АБРАМОВИЧ Євген Шумилович [Салімович], 1913 р. Ст. сержант. Загинув у бою 18.06.1942 р. Похований: Тверська обл., Російська Федерація.

АБРАМОВИЧ Костянтин Миколайович, 1909 р. Капітан. Помер 15.10.1943 р. Похований: Запорізька обл.

АБРАМОВИЧ Костянтин Олександрович, 1909 р. Мол. політрук. Загинув 24.09.1943 р.

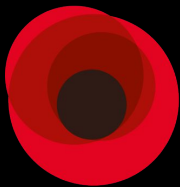
До 90-річчя
Ленінського району
міста Дніпропетровська

Сторінки історії

почалася Велика Вітчизняна війна. Обладнання заводів було частково евакуйоване, частково знищене. В серпні 1941 року, після кровопролитних боїв, ворог зайняв Дніпропетровськ. Потяглись страшні місяці окупації. Але де б не були мешканці району — у діючій армії, в евакуації чи на окупованій території — вони твердо вірили, що настане день, коли гудок легендарної «Петровки» знову покличе їх на зміну у відбудовані цехи.

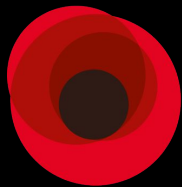
Сторінки історії. До 90-річчя Ленінського району міста Дніпропетровська; Ленінський район м.Дніпропетровськ: 2010. - 135 с.

Героями Радянського Союзу стало 16 чоловік, повним кавалером 3-х орденів Слави — старшина П.А. Прохоров. Наказом військового комісара Дніпропетровського обласного військового комісаріату від 24.10.43 № 25 був сформований Ленінський районний військовий комісаріат. За роки Великої Вітчизняної війни ним було відмобілізовано в діючу армію більше 24 ти-

сяч чоловік та 508 автомашин. Більше 6 тис. мешканців району загинуло у діючій армії під час боїв, багато наших земляків було закатовано окупантами, але сила духу їх залишилась незламною. Перемога була нелегкою, але вона прийшла. І люди знову зробили майже неможливе. У найкоротший термін були відновлені «заводи-ветерани» та створені нові підприємства.

Сторінки історії. До 90-річчя Ленінського району міста Дніпропетровська; Ленінський район м.Дніпропетровськ: 2010. - 135 с.

У 1940 році вперше у світі починаються роботи із підвищення тиску газу у робочому просторі доменних печей. Ініціатором цих дослідів був І.Коробов, призначений директором заводу у 1938 році.

У 1941 році після початку війни завод працює та збільшує випуск продукції, і тільки 8 серпня 1941 року підприємство зупинилось.

Все обладнання основних цехів було демонтовано та завантажено у залізничні потяги. В евакуації на заводи Уралу та Сибіру виїхало більше 3 тис. металургів. Фашисти зайняли місто 25 серпня 1941 року. Окупантам вдалось запустити на заводі ім.Петровського цементне виробництво, центральну заводську лабораторію, безсемерівський цех і навіть

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

стан 550 рейкобалочного цеху, але жодної тонни чавуну, сталі чи прокату, жодної кулі чи снаряду гітлерівці тут не отримали. Єдине, що вони змогли розвернути на повну потужність у колишньому снарядному цеху, – це виробництво мармеладу, конфітюру та компотів. «Петровка» залишилась непідкореною.

ПРОМИСЛОВІСТЬ — ОСНОВА ЛЕНІНСЬКОГО РАЙОНУ

Сторінки історії. До 90-річчя Ленінського району міста Дніпропетровська; Ленінський район м.Дніпропетровськ: 2010. - 135 с.

Дніпропетровський коксохімічний завод ім.Калініна вступив у дію 19 грудня 1929 року, саме в цей день коксова батарея видала перший кокс.

У часи Великої Вітчизняної війни значна частина робітників заводу разом з обладнанням була евакуйована на коксохімічні та металургійні підприємства Уралу - до Магнітогорська, а сам завод був повністю зруйнований. Загальна сума збитків, яка була нанесена заводу, складала майже 80 млн. крб., близько 850 заводчан пішли на фронт, і 60 із них загинули у боях.

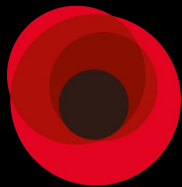
25 жовтня 1943 року було визволено Дніпропетровськ, і з листопада 1943 року почалися роботи по відновленню заводу. В листопаді 1945 року був виданий перший післявоєнний кокс,

«Завод заводів»

життя колективу. У серпні 1941 р. завод було евакуйовано до Новокузнецька, де у найкоротший термін виріс новий завод металокопструкцій, який у роки війни випускав продукцію для фронту. У перший же день, коли рідне місто було визволено від фашистів, 25 жовтня 1943 року, завод відновив роботу: у напівзруйнованих цехах почувся стукіт клепальних молотків, спалахнули вогники електрозварки... За безпосередньої активної участі заводу ім.Бабушкіна були відновлені Дніпрогес, заводи ім.Петровського, металургійного обладнання ім.Леніна, Нікопольський трубний, меткомбінат ім.Дзержинського у Дніпродзержинську. Значний внесок колектив заводу зробив у відновленні «Запорізьсталі» - перлини чорної металургії України. Нездарма це підприємство називають «завод заводів»: із металокопструкцій, зроблених на ВАТ «ДЗМК ім.Бабушкіна», збудовано багато підприємств як у нашій країні, так і за її межами.

Сторінки історії. До 90-річчя Ленінського району міста Дніпропетровська; Ленінський район м. Дніпропетровськ: 2010. - 135 с.

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

Традиційно шанобливим у Ленінському районі є ставлення до історичних пам'яток. Тож і дбайливо зберігаються тут величні монументи та меморіальні дошки, встановлені на стінах будівель. Всі вони увічніюють пам'ять про людей, події, факти життя району, міста, держави

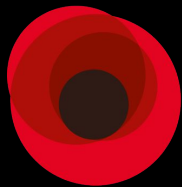

Меморіальні дошки, встановлені на фасаді школи № 36, зберігають пам'ять про перший марксистський гурток робітників Брянського заводу, який організував І.В.Бабушкін, про буремні події революції та років громадянської війни

Бронеплатформи, збудовані на заводі ім.Петровського, брали участь у громадянській війні, а три таких броньовика обороняли місто від фашистів у 1941 р.

Сторінки історії. До 90-річчя Ленінського району міста Дніпропетровська; Ленінський район, м. Дніпропетровськ: 2010. - 135 с.

На Безіменній висоті встановлено меморіальний комплекс, що увічнив пам'ять захисників міста, які прийняли тут страшний бій влітку 1941 року

Пам'ятник воїнам 152-ї стрілецької дивізії, які на цьому місці захопили та утримували плацдарм під час визволення Дніпропетровська

Сторінки історії. До 90-річчя Ленінського району міста Дніпропетровська; Ленінський район, м. Дніпропетровськ: 2010. - 135 с.